

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 9 päivänä kesäkuuta 1992 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevalti käsiteltäväksi edellä tarkoitettun hallituksen esityksen n:o 81.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa hallinto- ja tarkastusjaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuuluttavina eduskunnan puhemies, kansanedustaja Ilkka Suominen, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Kalevi Mattila, valtiovarainministeri Iiro Viinanen, hallitusneuvos Vellamo Kivistö valtiovarainministeriöstä sekä pääjohtaja Tapio Leskinen ja osastopäällikkö Erkki Mäki-Ranta valtiontalouden tarkastusvirastosta.

Hallituksen esitys

Valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 3 §:ssä säädetään tarkastusviraston jakaantumisesta osastoihin ja toimistoihin. Lain 5 §:ssä säädetään päätösvalan käyttämisestä tarkastusvirastossa sekä tarkastusneuvoston kokoonpanosta ja päätösvaltaisuudesta.

Esityksessä ehdotetaan, että osasto- ja toimistojakoa koskeva 3 § sekä päätösvalan käyttöä ja tarkastusneuvostoa koskeva 5 § kumottaisiin. Tarkoituksena on, että säännökset viraston sisäisestä organisaatiosta samoin kuin säännökset tarkastusneuvoston kokoonpanosta ja päätösvaltaisuudesta sekä neuvoston päätettävistä asioista sisällytettäisiin asetukseen.

Esityksessä ehdotetaan lakiin myös eräitä teknisiä tarkistuksia.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunnalla ei ole huomauttamista varsinaiseen valtiontalouden tarkastusviraston organisaationmuutosta koskevaan hallituksen esitykseen. Valiokunta on kuitenkin halunnut tässä

yhteydessä käsitellä tarkastustoiminnan organisointia laajempänä kysymyksenä ja viittaa tästä asiasta tehtyihin lukuisiin selvityksiin ja eduskunnan esittämiin aiempiin kannanottoihin. Viimeksi eduskunta otti kantaa tarkastustoiminnan organisointiin ja kehittämiseen käsitellessään hallituksen kertomusta valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtiontilintarkastajain kertomusta vuodelta 1990 (K 11 ja 13/1991 vp, VaVM 29/1992 vp).

Hallitusmuodon 71 §:n 1 momentin mukaan eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Saman pykälän 3 momentissa todetaan, että valtion taloudenhoidon ja talousarvion noudattamisen tarkastamista varten on valtiontalouden tarkastusvirasto. Valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tehtävät ja tarkastuskohteet ovat nykyisin kiistatta päällekkäiset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan näkökulma tarkastuskohteeseen saattaa kuitenkin joissakin tapauksissa näillä virastoilla olla erilainen.

Valiokunta toteaa aiempien kannanottojensa mukaisesti, että valtiontalouden tarkastusviraston toimiminen hallituksen alaisena ja siten alistettuna tarkastuksen kohteelle on kansainvälisesti ottaen poikkeuksellista. Vielä poikkeavampaa on sen sijoittaminen valtiovarainministeriön alaisuuteen.

Eduskunnan mahdollisuudet tarkastaa hallintoa ja talousarvion noudattamista ovat vähäiset. Valtion tehtävät ovat lisääntyneet ja monipuolistuneet viime vuosikymmeninä merkittävästi. Myös äskettäin tapahtunut budjettiuudistus ja tulosojaus voidaan nähdä eduskunnan budjettilta kaventavina. Valtion talousarvion rakenteen muuttuessa aiempaa yleispiirteisemmäksi on luontevaa ja tarkoituksenmukaista lisätä eduskunnan mahdollisuuksia valtionhallinnon ja -talouden tarkastuksessa.

Valtiontalouden tarkastuksen kehittämisen yhdeksi lähtökohdaksi on valiokunnan mielestä

otettava se, että toiminta palvelee valtiontaloudesta päättävän eduskunnan tietotarvetta ja valvontatehtävää. Tällä perusteella valiokunta pitää esillä olleista organisointivaihtoehtoista ehdottomasti parhaana ratkaisua, jossa valtiontalouden tarkastusvirasto siirretään eduskunnan alaisuuteen ja sulautetaan valtiontilintarkastajain kansliaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että näin muodostettavan uuden yksikön puolueettomuus, riippumattomuus ja toimintaedellytykset turvataan.

Valtiontalouden tarkastusviraston siirtämisen eduskunnan yhteyteen vaatii hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen sekä eräiden lakien ja asetusten sekä johtosäännön ja työjärjestyksen muutokset. Eduskunnan on päätettävä siirrosta myös talousarviokäsittelyssä.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mattila, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Heikkinen, Härmäläinen, Kallis, Laaksonen, Lahti-Nuuttila,

Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimiin valtiontalouden tarkastuksen irrottamiseksi hallituksen alaisuudesta ja valtiontalouden tarkastusviraston siirtämiseksi eduskunnan yhteyteen ja

että hallitus antaa mahdollisimman pikaisesti tätä tarkoittavat esitykset tarvittaviksi säädösmuutoksiksi eduskunnalle.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Louvo, Luukkainen, Malm, Mäki-Hakola, Sasi, Savolainen ja Turunen sekä varajäsenet Al-Nissilä, Apukka, Backman, Liikkanen, Pelttari, Renko ja Savela.